

Alte Drucke

Davidis Chytræi In Historiam Iosvæ, Iudicvm, Rvth, in Prophetas & Psalmos aliquot; & Sententias Syracidæ

Chyträus, David

Lipsiae, 1592

VD16 C 2504 T. II

Caput III.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-148122

sicut columbæ: et ingemiscunt ut columbæ. ¶ Τῆσδεσδεσ ante ad pulsam
 tympani choreas duxerunt: nunc captivæ incedunt pulsantes præ mœrore
 & luctu pectora sua. x Plena hominibus, & immensis opibus, quæ ex
 omnibus gentibus, bello victis, eò confluerant. Nunc capta vrbe est pisci-
 na sine aqua, Nam ciues aufugiunt: estq; profus effusa & irrevocabilis fuga.
 ¶ In Ebræo est תרמה ילי לכה דכר, gravitas præ omni vase seu veste
 desiderabili .i. gravis & onusta est omni supellectile & veste preciosa: sed
 per hostes toto hoc onere lenabitur, seu spoliabitur. * Homerus μετακλά-
 ζει nomina: cum præ metu & pauore genua labant, & animo profus ab-
 iecto & desperato omnes etiam corporis vires prostratæ & dissolutæ concu-
 dunt. Ἰλ. ν. Ἔ μὲν γὰρ τε κακὴ τρέπελαι χεῖρ᾽ ἀλλοδὸς ἀλλῆ. ἐδὲ οἱ ἀτρέμας ἦδ' ἕρπον' ἔν
 ὄρεσσι θυμὸς, ἀλλὰ μετακλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων πῶδας ἴζει. ἐν δὲ τε οἱ κραδίη μα-
 γάλα τέρνοισι πατάσῃ κῆρας οἰομένω, πᾶτα γ' ὅδ' ἐτε γίγν' ὀδόντων. a Præ nimio
 mœrore & dolorum ac calamitatum assiduitate colorem faciei luridum &
 retrum contraxerunt: sicut milites ex bello Danico nuper reuerfos vidi-
 mus non dissimiles illis, qui in fumo aliquot hebdomadas pependissent.
 Eadem phrasis vsurpatur Esa. 13.

Vbi est habitaculum Leonum? EPINICION seu carmen triumphale
 de capta & direpta Niniue: in quo urbem Niniuen, speluncæ Leonis: Re-
 gem Assyriorum, Leoni robusto & sauo & omnia vastanti ac ad se rapientem:
 Reginam, Leana: Principes ac Duces regni, catulis Leonum confert. Simile
 Epinicion de excidio Babylonis seu Romæ extat Apocal. 18. 19. b Sof-
 focans seu necans alia animalia, quæ concubinis & catulis suis deuoranda
 dabat. c Animalibus raptis. d Igne fumante. e Non amplius præda-
 beris, finis erit tyrannidis tuæ. f Ducum & præsidum, qui à te in provin-
 cias mittuntur. 1. Pet. 2. Obedite propter Deum regi, ut summo magistra-
 tui, & ducibus, ut qui ab eo mittuntur, ad vindictam malefactorum &
 laudem benefactorum.

Caput III.

Propositio.
 Vrbs Ninivæ
 v e horribi-
 liter euerctur.

Ac ciuitati * sanguinum,
 tota mendacio (E) rapi-
 na plena, non cessat (mea)
 rapina. β Vox flagelli, γ &
 vox strepitus rotæ, & equus fre-
 mens, & currus saltantes. Equita-
 tus ascendens, & δ flamma gladij,
 & fulgor hastæ, & multitudo in-
 terfecta & copia cadauerum, &
 non est finis, corporum, corruent
 in corporibus suis.

cant flagellum ex loris pellium factum, à σκῶτ scorium. δ Equites ele-
 uant flammantes seu micantes gladios & corucantes hastas. * Ingens &
 horren-

CAUSAE excidij sunt
 Tyrannis, falsa doctrina, ido-
 lolatia, Tyrannis rapina.
 * Ciuitati sanguinum, crudelis,
 tyrannica, quæ multum san-
 guinem effudit, & cuius san-
 guis vicissim effunderetur. e
 Hypotyposis exercitus Me-
 dorum oppugnantis Nini-
 uen. γ Scilicet audiat.
 Non horet die geiseln kloppen /
 vnd die Reder rasseln / du
 Rosse schreien / vto à cir-
 cumeundo seu circumpun-
 gendo. Vulgò scuticam vo-
 cant

Propter multitudinem fornicationum meretricis gratiosæ & maritæ & maleficiorum, vendentis gentes fornicationibus suis & familias maleficijs suis.

Ecce ego ad te, dixit D O M I N U S exercituum, & reuelabo fimbrias tuas, super faciem tuam, & ostendam gentibus turpitudinem tuam & regnis ignominiam tuam. Et proijciam super te nauseam, & contumelijs afficiam te, & ponam te quasi spectaculum. Et erit (vt) omnis, qui viderit te, refiliat à te: & dicat vastata est Niniveh, Quis commouebitur ei? unde quæram consolatores tibi?

Nunquid meliores, quàm No^a A M O N, quæ habitat inter flumina, aquæ in circuitu eius: cuius propugnaculum est mare & à mari murus eius. Aethiopia^a fortitudo eius & Aegyptus^a & non (est) finis. Aphrica^z & Libyes^a fuerunt in auxilio tuo. Etiam ipsa in transmigrationem abiit, in captiuitatem: etiam paruuli eius allisi sunt in capite omnium viarum, & super inclytos eius proiecerunt sortem, & omnes optimates eius constricti sunt compedibus. Etiam tu inebriaberis (E) eris abscondita, etiam tu quæres auxilium propter inimicum. Omnes munitiones tuæ, (sicut) ficus^a cū primitiuis, si cōcussæ fuerint,

horrenda strages erit & multitudo corporum occisorum, per quæ vix incedere possunt Medi. & Maleficæ seu præstigiaticis. In eandem impietatem & spurcitiem allicientis, vel adquirentis, adiungentis, possidentis: sicut proximis seculis vrbs Roma suis *εὐθραολογίας* & idolomanijs omnes Europæ gentes & familias fascinavit, & in eandem impietatem pertraxit. Retegam impietatem & turpitudinem tuam, & omni priore gloria nudaram, omnibus gentibus ludibrio exponam. Fimbrias vestimentorum tuorum inijciam in faciem tuam, vt prorsus nuda conspiciaris, sicut hoc tempore Deus idolatricos cultus, imposturas & abominations regni Pontificij, Missarum, statuarum, indulgentiarum, omnibus gentibus retexit, detracta specie sanctitatis & augusto titulo ecclesiæ catholicæ supra sedem Romanam fundatæ. Condoletur. Est misera & nulli miserabilis.

Comparatio à Maiori videlicet excidio No^a, vrbs Aegypti. No^a A M O N Aegypti urbem fuisse certum est ex cap. 30. Ezechielis, in quo Aegypti vastitatē à Nabodonosore rege Babylonio efficiendam prædicens, mentionem facit vrbs No^a, & quidem disertè *יִנּוּ* No^a, multitudinem populosissimæ vrbs No^a trucidatum iri minatur. Et congruit cum Ezechielis concione vaticinium Ieremiæ de clade Aegypti, cap. 46. vbi disertè eandem urbem No^a nominat. Ecce cadunt

Hh

cadunt

Nihil animi
aut consilij
reliquum est
in populo.

Sarcasmi acer-
bissime
insultantes
obsessis & vi-
ctis.

cadunt in os comedentis. Ecce
populus tuus mulieres in medio
tui. Inimicis tuis aperiendo aperta
sunt portae terrae tuae, deuorauit
ignis vectes tuos. Aquas obsidio-
nis hauri tibi, fortifica munitio-
nes tuas, intra in lutum, & calca
bitumen, fortifica & laterem. Ibi
deuorabit te ignis, succidet te gla-
dius, deuorabit te vt & bruchus:
Multiplica te vt bruchus, multi-
plica te vt & locusta. Plures fac
negotiatores tuos quam stellae
sunt caeli, Sicut bruchi expansi
sunt & auolarunt. Nazaræi & tui si-
cut locustae, & capitanei tui quasi
bruchus bruchorum, qui consi-
dent in sepibus in die frigoris. Sol
ortus est & auolarunt, & non est
cognitus locus eorum, vbi fuerint.
Dormitauerunt & Pastores tui, o
Rex Assur, in latebras se abdunt
Principes tui, dispersus est populus
tuus in montibus, & non est qui
congreget. Nemo & dolore affici-
tur in calamitate tua, nemo moe-
ret in plaga tua. Omnes qui audi-
unt, manibus suis & plaudunt su-
per te. Super quem enim non tran-
sijt & malitia tua semper?

tus Alexandriae inter aquas & maria, est prorsus cum prophetae verbis
conuenit: tamen certum est, Alexandriam annis 400. post Nabumi tempo-
ra primum ab Alexandro magno conditam extitisse. Nec fuisse antea eo in
loco urbem ex Strabone apparet, & Arriano, qui initio lib. 3. conditio-
nem Alexandriae describens, inquit: ελθὼν ἢ ἐς κἀνωρον, καὶ κατὰ τὴν λιμνὴν
τὴν μαρίαν περιπλάσσει, δὴ ποταμὸς ὅστις νῦν Ἀλεξάνδρεια πόλις ὠκεῖται. Ἀλεξάνδρεια ἐπι-
νομήθη καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ὁ χῶρος κάλλιστος κτίσασθαι ἐν αὐτῇ πόλει, καὶ φρεσὶ ἀεὶ ἐπι-
μονα τὴν πόλιν. Πᾶσι δὲ ἐν λαμβανῇ αὐτὸν ἔργον, καὶ αὐτὸς τὰ σημεῖα τῆς πόλεως
εἰ, 104

ego visitabo super Amon de
No. Significat autem primum
gubernatorem, Oeconomi,
praefectum, suo consilio, au-
toritate & fide regentem om-
nia, ab ipso fidelis fuit, si-
cut Sapientia Prouerb. 8. in-
quit: Ego sum Amon. Fuit
igitur ciuitas No, sedes sum-
mi gubernatoris Aegypti, vel
fortassis à Ioue Amnone co-
gnomen accepit. Ieronimus,
& hunc secuti ferè omnes in-
terpretes, Alexandriam in-
terpretantur: cuius situs, in-
ter duo maria, Mediterrane-
um & Mareoticum, prorsus
cum hac prophetae descriptio-
ne congruit. Qua habitus
inter aquas, aqua in circuitu
eius, cuius antemurale est ma-
re, & à mari munitus eius. Stra-
bo lib. 17. Duo maria Alex-
andriam vndiq; alluunt, alte-
rum à septentrione, quod
Aegyptium dicitur, alterum
à Meridie, quod Mariae la-
cus & Mareotis appellatur.
Hunc Nilus multis fossis tam
è superioribus partibus, tam
è lateribus adauget, per quae
multò plura importantur
quam è mari. Sic vrbs Alex-
andria secundum 30. stadio-
rum longitudinem vultu in
Isthmo sita est, qui cum si-
nuosus sit, duo promontoria
in mare emittit, inter quae in-
sula oblonga, Pharus, conti-
nenti adiacet, quae portum
claudit. Haec descriptio li-

κέφα τε ἀγορὰ ἐν αὐτῇ δέμασθ' ἔδῃ, καὶ ἱερά καὶ τὸ τεῖχος ἢ περιβέβησθ'. Quare vocabulo No vetustissimā superioris Aegypti metropolim THEBAS significari quidam existimant: ὅτι πλεῖστα δόμοις ἐν κτήματα καίται, αὐτ' ἐκατόμυλοι εἰσὶ, διηκόσιαι ἐν ἐκάστῃ αἰετες ἐξίχνησι σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσθιν. Hæc ducentis post Nahumum annis, à Cambyse Perfarum rege horribiliter vastata est, vt Strabo narrat. Nostro tempore duas tantum in Aegypto vrbes munitas florere narrant, qui inde veniunt, Alteram amplissimam & populosissimā, supra verticem Δ in vtraq; Nili ripa iacentem, Alcair, quam Memphim antiquitus, & à Prophetis ΝΟΡΗ, appellatam esse, consentaneum est. Alteram Alexandriā, tribus germanicis miliaribus à Canopico Nili ostio distantem, extrinsecus quidem muris & turribus cinctam, sed intra mœnia vastam & magna sui parte desertam: ex qua nunc quoq; Veneti merces quotannis auhunt.

Vt autem vrbs ΝΟ ΑΜΟΝ, etiamsi situ loci munitissimo, & multitudine ciuium, & auxilijs gentium, ipsi subditarum, vel confœderatarum, plane inuicta esse videbatur, tamen horribiliter capta & euersa est: ita urbem Niniuen quoq; horribili excidio & πανωλεθρία oppressum iri Nahumus prædicat. sicut paulò post, regis Iosia temporibus Sophonias etiam cap. 2. vaticinatus est, Et extendet manum suam super aquilonem, & perdet Assur: & Niniuen ponet in solitudinem & in inuium & quasi desertum. Hæc est ciuitas gloriosa, habitans in confidentia, quæ dicebat in corde suo, ΕΓΩ ΕΥΜ & extra me non est alia amplius. Quomodo facta est in desertum, cum ille bestia? Omnis qui transit per eam sibilabit, & manibus plaudet super eam.

א חוּם à Chus filio Cham, nepote Nohæ, stirpe Aethiopum & Arabum, Genes. 10. * Ebraicè מִצְרַיִם à Mizraim filio Cham fratre Chus. Non est finis opum, potentia, auxiliiorum eius. ξ φθις à Phut fratre Mizraim, cui flumen ὀνάνυμον in Mauritania ponunt Ptolem. lib. 4. Geogr. & Plinius lib. 5. cap. 1. * מִצְרַיִם Genes. 10. filius Mizraim est מִצְרַיִם & alter מִצְרַיִם à quo Libya nomen extitisse putatur. Alij Græcam Etymologiam fingunt, δὲ τὸ εἶδος λέγεται καὶ ὕψος. * Præcoces ficus, quos Græci πρόδρομα εἶνα καὶ Φηλικας nominant. * Tales ficus fuerunt munitiones principum Germanicorum & ciuitatum Imperialium, quæ sine vlllo labore & molestia in Caroli V. potestatem cadebant, anno 1546. 1547. * Fortes lateres coquito. * רָבִי à רָבֵר à lambendo. * Collige ingentes copias. * רַבִּים nomen habet à multitudine, quòd agminatim & magna copia volitent, & omnia obuia depascant. * Sacerdotes & selecti homines. * Psal. 76. Dormierunt somnum suum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Ab increpatione tua Deus Iacob, dormitauerunt qui ascenderunt equos. * Es misera & nulli miserabilis. * Gaudent te euersam esse. * Quia tu omnes inuasisti & adfixisti: latantur alia gentes nunc te quoque adfligi, vt οἷα τ' αὐτῆς ἐξῆν τοῖσιν τέλει αὐτὸν ἰκάνη.

FINIS EXPLICATIONVM IN PROPHETAM NAHV M.

Hh 2

IN PRO-